

שׁוֹבֵה יִשְׂרָאֵל

בס"ד, שב"ק פרשת עקב כ"ג מנחם אב ה'תשע"ב | גליון 515

מדברי מו"ר ועט"ר רבי יאשיהו יוסף פינטו שליט"א

ניצול הזמן

"בַּעַת הַהוּא הִבְדִּיל ה' אֶת שִׁבְט הַלְוִי, לְשֵׂאת אֶת אֲרוֹן בְּרִית ה' לְעִמּוֹד לְפָנֵי ה' לְשֵׁרְתוֹ וּלְכַרֵּךְ בְּשִׁמּוֹ" (דברים י, ח). מובא במדרש (ילקוט ש' תהילים קלב) **עד שלא נבחר אהרון היו כל ישראל ראויים לכהונה, משנבחר אהרון יצאו ישראל. עד שלא נבחר דוד היו כל ישראל ראויים למלוכה, משנבחר דוד, יצאו כל ישראל. עד שלא נבחרה ארץ ישראל, היו כל הארצות כשרות לדברות, משנבחרה ארץ ישראל, יצאו כל הארצות.**

מי שידוע ומשכיל לעלות ולהתעלות מעל כולם, ולשם כך מוסר את כל כוחותיו כדי לחתור במעשים נשגבים למקום הנכון, זוכה לדברים גדולים רבי משמעות, שאחרים לא זוכים בהם. שהרי כל עם ישראל יכולים היו לזכות להרים את ארון ברית ה', הזכות הזו היתה תלויה ועומדת וממתינה ומצפה למי ששייגנה, אלא שישאל התרשלו וחסאו בחטא העגל והחמיצו את השעה, ומתוך כך הפסידו את הזכות הגדולה להיות חלק בעבודת המשכן. אך שבט לוי שמסר את נפשו ולא היה שותף לחטא העגל, משום כך זכה ולקח את הגדולה לו ולזרעו, עד עולם. כך גם בעניין המלוכה, כל אחד מעם ישראל היה ראוי לקחת את מלוכת עם ישראל והקב"ה היה מצפה ומיחל מי יקחנה, עד שדוד עלה מעל כולם ויצא במסירות נפש למערכה מול גוליית ומתוך כך זכה במלוכה, ודוד מלך ישראל חי וקיים. וכן בקדושת הארץ, עד שלא נבחרה ארץ ישראל היו כל הארצות כשרות להינתן בהם נבואה, אבל מרגע שנבחרה ישראל אין נביא מתנבא אלא בארץ ישראל.

כשאחד עולה ומשיג את הדרגה הגבוהה, כולם נדחקים החוצה. ידוע המעשה עם ה"בעל שם טוב" שבשבת קודש, בשעת סעודה שלישית, עמד ונטל את ידיו ואמר לתלמידיו: **'כבה אור המערב'**. לא הבינו התלמידים את כוונת הדברים. במוצאי שבת שאלו את רבם לכוונתו. ענה ואמר להם, 'את יסוד נטילת ידים, רק אחד יכול לדעת בעולם הזה, עד עתה היה סוד זה בידי רבי חיים בן עטר, ואני לא יכולתי להשיגו. אך היום בשעת סעודה שלישית נגלה לי סוד זה, הבנתי מכך שכבה אורו ונפטר מן העולם'. ואמנם, אחרי ימים נודע שבאותה שעה בשבת קודש, נפטר ה"אור החיים" הקדוש.

בכל דור וזמן משפיע הקב"ה סיעתא דשמיא, וניתנים כוחות והשפעות מיוחדות בעולם. כל מי שענינו בראשו יודע לנצל את הזמנים המיוחדים, לתפוס את ההשפעות בזמן ולזכות מהן לדברים נשגבים. זכורני שבאחת ההלוויות של גדול ישראל מהדורות הקודמים, עמד אחד מגדולי עם ישראל ומירר בככי ואמר את דבריו של בעל היערות דבש: **'רבנים, תלמידים, ילדים, דעו שנשמתו של צדיק שאנו משתתפים היום בהלווייתו, מרחפת בינינו, מחפשת כלי קיבול להנס בתוכו, עם כל המסירות נפש שהייתה בה, עם כל אהבת ישראל שהייתה בה ועם כל עמל התורה שהיה בה. ומי שיהיה כלי קיבול ראוי, יזכה לאור הגדול הזה ויקבל את כל כוחותיו'. לכל אדם יש את השעה המיוחדת שלו שבה הוא יכול להשיג בה דברים נשגבים, על כך אמרו חז"ל (אבות ד) "אין לך אדם שאין לו שעה"...**

דברי הימים

מאורעות תרפ"ט

ביום שישי, י"ז באב ה'תרפ"ט. המופתי חאג' אמין אל חוסייני הסית את המוסלמים בדרשתו בהר הבית. המון מוסלמי יצא משולהב, צמא דם כמוש בסכינים וגרזנים מכל הבא ליד, והתנפל על שכונות היהודיות בירושלים. תשע עשרה יהודים נרצחו בשכונות אלו, בתי כנסת ובתי מגורים נהרסו ונשרפו. ההסתה מתפשטת בכל הארץ ומגיעה גם לתל אביב וחיפה.

יהודי חברון חשבו שיחסייהם עם שכניהם הערבים מצויינים, ולא עלה בדעתם שהללו יבגדו בהם. ולכן לא התכוננו כראוי לבאות, ולא שמו לב לשמועות שהגיעו על התסיסה בארץ. אלא ששעות ספורות טרם כניסת שבת המלכה, הגיעו מירושלים קבוצות ערבים והחלו להתסיס את ערביי העיר חברון נגד שכניהם היהודים. ההמון המוסלמי החל להתקדם לכיוון הרובע היהודי כשהוא משולהב בתאוות רצח ומכלה את זעמו בבחור המתמיד שמואל רוזנהולץ הי"ד שנותר לבדו בישיבת חברון - סלבודקה. האנגלים אמנם הצליחו למנוע את ההתפשטות הטבח, אך לא לימן ארוך...

לאחר מכן, בשבת קודש י"ח אב, בשש בבוקר, שב ההמון הערבי לפרוע בבתי היהודים, כשהם עוברים מבית לבית או חוזים בכלי נשק מכל הבא ליד, ורוצחים באכזריות רבה את יושבי הבתים ובוזזים מכל הבא ליד. מסע הדמים הנורא נמשך, אב"ד חברון **הגאון רבי חנוך חסון הי"ד** על אף שהיה נערץ גם על התושבים הערביים, נרצח גם הוא במכות גרזן כשהוא רכון על ספרי תלמודו.

הקהילה היהודית העתיקה בעיר האבות חברון נחרבה, ס"ז יהודים נטבחו על קידוש ה', בהם כ"ד מתלמידי ישיבת חברון, הי"ד. בכ"ד באב, הגיעו הפרעות אף אל העיר צפת, שם נהרג על קידוש ה', רבה של צפת **הגאון רבי ישמעאל הכהן הי"ד**.

השיעור השבועי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א

יתקיים בימי חמישי בשעה 21:00 בהיכל ישיבת שובה ישראל רח' שבט בנימין 34 רובע י"ב אשדוד

ניתן לקבל את העלון במייל מידי שבוע ואת דבר התורה היומי

מהאדמו"ר רבי יאשיהו פינטו שליט"א | להרשמה במייל: info@shoovaisrael.com

ניתן להקדיש את העלון לברכה, לישועה או לעילוי נשמת, לפרטים 08-8679897

ר"ת	יציאת השבת	כניסת השבת	ירושלים
20:43	20:05	18:52	ירושלים
20:40	20:07	19:08	ת"א אשדוד
20:40	20:08	18:59	חיפה
20:39	20:05	19:06	ב"ש

איש ואשה

שיכון

הכרת הטוב

"ואכלת ושבעת וברכת" (דברים ה, י), יסוד גדול באמונה והכרת הטוב, טמון בברכת המזון בכוונה. אומרים בשם הגאון רבי שלמה זלמן אוירבער זצוק"ל, שלברך בלי כונה זה נורא ואיום, אך לומר 'נודה לך' בברכת המזון בלי כוונה, זה גרוע הרבה יותר, כי מי שמודה מבלי לכוון, נחשב כמזלזל בערכו של מי שהוא מודה לו!

את מידת הכרת הטוב באדם ניתן לבחון על פי מידת הכרת הטוב שיש לו כלפי חבריו וסביבתו, כפי שאמרו חז"ל (מדרש הגדול שמות א' ח) **כל המכיר בטובתו של חברו, סופו מכיר בטובתו של מקום, וכל הכופר בטובתו של חברו, סופו כופר בטובתו של מקום.** ואף שכל אדם יסכים בליבו שהכרת הטוב היא מידה חשובה בחברה ובפרט בבית בין בעל לאשה. מדוע אם כן כל כך קשה לאדם להכיר טובה, ולהוקיר את בן זוגו, על כל מה שעשה עבורו במשך כל שנות חייהם יחד?

מקובל, כי כאשר האדם נותן משלו ממלאת אותו תחושת סיפוק והנאה, לעומת זאת, כאשר האדם מקבל מהשני, נוצרת אצלו תחושה לא נוחה של נצרך, ומתוך תחושה לא נעימה זו קשה לאדם להתגבר על רוע מידותיו וגאוותו, להודות לנותן ולהיות מחוייב לו. בביטוי 'אסיר תודה' יש משמעות רבה לתחושה הזו שחובת התודה והמחוייבות שבאה בעקבותיה, נותנת לאדם תחושה של אסיר.

סיבה נוספת לקושי שיש לאדם להכיר טובה, היא התחושה שנוצרת אצל האדם, שהכל מובן מאליו. במהלך שנות חייו מילדותו עד להתבגרותו, מקבל הוא את כל מחסורו לפי צרכיו. האדם מתרגל לקבל! ומתוך כך מובן שהוא אינו חש צורך להכיר ולהוקיר את מה שנעשה עבורו, כפי שהיה מאז ומתמיד. מכך מובן מדוע האדם רחוק ממידת הכרת הטוב.

אלא, שהדרך לאהבת אמת עוברת דרך 'הכרת הטוב' דווקא. כאשר כל אחד מבני הזוג יודע ומכיר בכך שהוא מסייע ומסתייע בבן זוגו לאורך כל חייו, ומכיר לו תודה וטובה על כל מה שעשה ועושה עבורו, ממילא יוצר בין בני הזוג קשר אמיתי, וכחלוף הזמן קשר זה רק ילך ויעמיק. לעומתם, בני זוג שלא מכירים בסיועו של בן הזוג השני לחייהם וממילא אינם מכירים אחד לשני טובה, הקשר הנוצר ביניהם יהיה רדוד, ויעלם עם הזמן.

בחשיבות עניין הכרת הטוב בפרט בחיי הנישואים כותב הגאון הרב שלמה וולבה זצוק"ל בספרו 'עלי שור', **חיבה שאין עמה הכרת הטוב אין לה קיום. משל לבני זוג, עד כמה שגדילה החיבה ביניהם בתחילה, אם במשך השנים אין אחד מכיר בטובתו של השני, אין חיבתם מתקיימת, ואף עלולה ליהפך לשנאה ח"ו.**

אמנם, כדי להכיר טובה באמת, יש צורך בשינוי המחשבה ותפישת העולם, ושינוי זה לא מתרחש באחת, אך כל מאמץ והשקעה בתחום הזה, שווה לאין ערוך.

יראת ה' היא אוצר

אמר רבי חנינא, הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, שנאמר (דברים י, יב), **"ועתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה"** (ברכות לג). רבי יאשיהו פיטו זצוק"ל בפירושו "מאור עינים" כותב, שהיראה היא דבר גדול וחביב בעיניו יתברך, והוא אוצרו הטוב וסגולתו, כפי שנאמר (ישעיה לג, ו) **"יראת ה' היא אוצר"**. מצינו, שהקדוש ברוך הוא משפיע במידת חסדו וטובו לכל ברואיו, וכולם שואלים ממנו. והקדוש ברוך הוא לא הוצרך, חס ושלום, לשאול כלום מאת ברואיו, כי מה שצווה על התורה והמצוות הוא לטובתן של ישראל ברואיו. **"מה ה' אלהיך שאל מעמך"**, שכביכול הוזקק לשאול מהנבראים הקרובים אליו, אלו ישראל, את עניין היראה לבד.

צווה הקב"ה גם על היראה וגם על האהבה. לפי שהעובד מאהבה אינו חושש אם ימנע ולא יקיים אחת מכל מצוות, כי האוהב לא יקפיד. לכן, צריך להיות ירא, שלא לעבור אפילו על מצוה אחת. ואילו הירא בלבד, אף על פי שמקיים מצוות רבות, עם כל זה הוא מבעט בקרבו ועושה בעל כרחו. והקדוש ברוך הוא רצה לזכות את ישראל שיעבדוהו מאהבת הלב, וזה שאמר: **"ה' אלהיך שאל מעמך כי אם ליראה"**, שזה גורם ללכת בכל מצוותיו, ולא ישייר אחת מהנה, אך צריך לאהבה, כדי שיהיה **"בכל לבבך"** מלב ומנפש, מה שאינו מצוי בעובד מחמת יראה בלבד.

ברמראות

"ויענף וירענף ויאכלך את המן" (ד.ה)

שואל הגאון רבי שלימאן זצוק"ל, רבה של חברון, מדוע הקדים הקב"ה לענות ולהרעיב את עם ישראל, לפני נתינת המן? ומספר מעשה בחכם אחד, שנותר בערב שבת ללא פרוטה. אמר לאשתו 'איני רואה דרך להשיג את הוצאות השבת, אלך לבית הכנסת ואלמד', וכך עשה. לא עברו רגעים מספר וכבר נקרא ע"י שליח לביתו, אדם שהגיע לבית מעוניין שיכתוב עבורו איגרת, וישלם לו את שכרו. כתב החכם את האיגרת בלשון רהוטה ובכתב נאה, והלה שילם לו בעין יפה והלך לדרכו. קנה החכם את כל צרכי השבת וכשחזר גילה שהלה שכח את האיגרת בביתו. ביום ראשון בא אותו אדם ואמר 'תוכל לקרוע את האיגרת, מתפלא אני שלא חישבתי דרכי מראש והייתי נמנע מכתובתה'. כשהלך, אמר החכם לאשתו 'מתפלא הוא על דבר האיגרת, אלא שאינו יודע שהוא היה שליח מאת ה' כדי שנקבל את צרכי השבת'. תמהה האשה ושאלה 'אם הבורא דאג לך כך לצרכי השבת, מדוע השאירך ללא פרוטה, ונצטרענו על כך?'. ענה לה החכם 'אילו היה לנו כל צרכינו מתחילה, לא היינו רואים את השגחת ה' ולא היינו מודים לו כראוי'. וזה מה שנאמר **"ויענף וירענף"** תחילה, ורק לאחר מכן **"ויאכלך את המן"** ומדוע? כדי שנדע **"כי לא על הלחם לבדו יתנה האדם כי על כל מוצא פי ה' יתנה האדם"**. רק בכך שהאדם יודע את הקושי והעינוי, ורואה את ישועת ה' המגיע ע"פ **"מוצא פי ה'"**, רק כך הוא מגיע להודות לה' כראוי, **"אודך פי עניתי ונתתי לי לישועה"**.

"וירגלך לא בצקה זה ארבעים שנה" (ד.ה)

פירש רש"י לא נפחה כבצק, כדרך הולכי יחף שרגליהם נפוחות. מכאן שהלכו בני ישראל במדבר ברגלים יחפות, אלא שזה לכאורה סותר את מה שנאמר בפרשת כי תבוא (כט, ד) **"ויעלך לא בלתי מעל רגלך"**. רבינו עובדיה מברטנורא תרץ **"וירגלך לא בצקה"**, הכיצד? משום שלא הלכתם יחפים, שהרי **"ויעלך לא בלתי"**. ה"שפתי חכמים" תרץ, שאנשי דור המדבר שיצאו ממצרים,

היו להם נעלים שהביאו אותם ממצרים ועליהם נאמר **"ויעלך לא בלתי"**. לעומתם, אלו שנולדו במדבר והלכות יחפים מכיון שלא היה להם נעלים, עליהם נאמר **"וירגלך לא בצקה"**.

"בשבועים נפש ירדו אבתך מצרימה" (י.כ)

ה"בן איש חי" בספרו "ברכת חיים" מדקדק מכך שנאמר בפסוק **"בשבועים נפש"** בלשון יחיד ולא נכתב **"בשבועים נפשות"** בלשון רבים, נלמד מכך שעם ישראל הוא כיחידה אחת. כך גם נאמר בבראשית (מו, כז) **"כל הנפש לבית יעקב הגאה מצרימה שבועים"**. לעומת זאת, אומות העולם נקראו 'נפשות', כמו שמצינו אצל עשו שלקח עימו רק את שלושת נשותיו וילדיו, ונאמר בו (בראשית לו, ו) **"ויקח עשו את נשיו ואת בניו ואת בנותיו ואת כל נפשות ביתו"**. מסופר על הרב בעל **"עוללות אפרים"** שבא לבקש ממושל העיר טובה עבור יהודי העיר. הכומר ניסה להניא את המושל מלהיענות לבקשת הרב תוך שהוא מטיח ביהודים אשמה חמורה, שבתלמודם ישראל קרויים 'אדם' מה שאין כן הגויים שאינם קרויים 'אדם', הם מחשיבים אותנו לבהמות, ובאים לבקש מאיתנו טובות!?

ענה הרב בשפה בהירה, אכן אמת הדבר, בנביא נאמר **"אדם אתם"** (יחזקאל לד, לא), ומזה דרשו רבותינו (יבמות סא). שאנו קרויים 'אדם'. אך כוונת הדברים היא שמתוך כל ארבעת השמות הנרדפים: איש, גבר, אנוש אדם - רק בשלושה מהם ניתן לומר בלשון רבים אנשים, גברים ואנשים. מה שאין כן בשם 'אדם' שאין אומרים 'אדמים' כי הוא נאמר רק ביחיד ואין לו רבים. וזו כוונת רבותינו, הגויים - אנשים הם, רבים, כי אין קשר בין יושבי עיר אחת ליושבי עיר אחרת, האם מתחשבים הם בשכן רעב? אך עמי' קרוי 'אדם' משום שהוא עם אחד ומאוחד, אם יהודי במדינה מרוחקת יסבול, כל יהודי שישמע צרתו יצטער על כך, אם השכן רעב, מיד נחלצים לעזרתו. **"מי כעמך כישראל גוי אחד בארץ"**. הסכים המושל עם תשובת הרב ומיהר להיענות לבקשתו.

מאה ברכות

רבי מאיר אומר (מנחות מג), חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום שנאמר, ויעתה ישראל מה ה' אלהיך שאל מעמך" (י.ב). ודרשו חז"ל (תנחומא) אל תקרי מה אלא מאה, מאה ברכות ה' שואל מעמך. במדרש רבה (במדבר פרשה יח) הביא על הפסוק "נאם דוד בן ישי ונאם הגבר הקם על" (שמואל ב' כג, א) כנגד מאה ברכות שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים, בא דוד ותקן להם מאה ברכות, וכיון שתקנם נעצרה המגפה. ובמדרש תנחומא (פרשת קרח, סימן יב) כתוב, "הקם על" ש"על" בגימטריא ק' כנגד ק' ברכות.

דיון זה נפסק להלכה בשלחן ערוך (סימן מו) חייב אדם לברך בכל יום מאה ברכות לפחות. תחילת מניין הברכות מתחיל מהלילה, כמו ליל שבת ויומו. בכל יום, מניין הברכות עולה על מאה ברכות, ע"י הברכות בשלושת התפילות והברכות בשתי סעודות היום. אך בשבת שתפילתה קצרה יותר מבימי החול, נמצא שחסר למנין מאה ברכות, כיצד אם כן ישלים למנין מאה ברכות? החיד"א בספרו "פתח עיניים" (מנחות מג) על הפסוק "ברמי שלי לפני האלף לך שלמה ומאתים לנטרים את פרי" (שה"ש ח, יב), לפי דברי הגמרא (חולין פז.) ששכר מצווה הוא עשרה זהובים, אם כן מאה ברכות שכרן אלף זהובים. וזה רמזו בפסוק "האלף לך שלמה", מלך שהשלוש שלו משלים "אלף" זהובים, לאיש המברך מאה ברכות בכל יום. אך בשבת שחסרים כעשרים ברכות, השוות למאתים זהובים "ומאתים לנטרים את פרי", תיקונם הוא, שישלים ע"י אכילת פירות, עכ"ל. נמצא שאכילת פירות ומגדים וברכות הריח, משלימות את מנין הברכות בשבת ויו"ט.

האם יש חובה למנות את מניין הברכות שמברך כל יום, אחת לאחת? בסידור 'בית יעקב' להיעב"ץ (עמי תקעט) כתב שצריך להזהר למנות, היכן שידוע שחסר לו במנין הברכות. אך ביום חול, אם מתפלל התפילות והברכות בקביעות אין צריך לחשב כלל, ודוקא בשבתות וימים טובים ויום הכיפורים שחסר במנין הברכות, צריך לחשב ולמנות הברכות שלא יחסר. אולם רבו המדקדקים שהקפידו מתוך חיבתם למנות בכל יום את כל המאה ברכות אחת לאחת.

בהשלמת אמירת מאה ברכות כל יום כתיקונם, יש סוד נפלא להגיע לידי יראת שמים, ומתקיים בו מה שהקב"ה שואל מעמנו, כלשון הפסוק, "כי אם ליראה..."

פניני דברי יאשיהו

החטא ממית

"והיה עקב תשמעו" (דברים ג, יב), פירש"י מצוות קלות שאדם דש בעקביו. בעוון אותן מצוות קלות שלא נחשבות בעיני האדם באים לאדם לעתים צרות וקשיים. האדם נוטה להאשים את זולתו בקשייו וצרותיו, אך ידע כי כל הקושי והצרות באים לו מכח מצוות אלו שזלזל בחשיבותן.

מספרים חז"ל, שבעיר אחת היה ערוד שהיה מזיק את הבריות, יש אומרים שהערוד הוא סוג של נחש, ויש אומרים שהערוד הוא סוג אחר של חיה שמזיקה. באו ואמרו לרבי חנינא בן דוסא על הערוד. אמר להם הראו לי את החור שבו מסתתר הערוד. הראו לו את מקום משכנו. מיד נטל רבי חנינא בן דוסא את עקבו והכניסה לחור שהערוד היה נמצא בו. הכיש הערוד את רבי חנינא, אך מיד נברא מעיין של מים לרגלו של רבי חנינא, ומיד נפל הערוד ומת. נטלו רבי חנינא והעמיסו על כתפו, נכנס לבית המדרש ואמר: לא הערוד ממית, אלא החטא ממית. בא רבי חנינא להזכיר לנו, שאם יש ערוד שמטיל את חיתתו על יושבי העיר, אין זאת מקרה בעלמא, כי אם בשליחות ה'. אין הערוד ממית, אלא החטא ממית. ולכן הכניס רבי חנינא דווקא את עקבו לחור הערוד, ולא הכניס את ידו, כדי לרמוז לנו, שבגלל המצוות שאדם דש בעקבו, באים על האדם עונשים מואת ה'.

לאורם נלך

הגאון הצדיק רבי יעקב ישראל קנייבסקי זיע"א - 'הסטייפלר' - כ"ג מנחם אב תשמ"ה (1985)

לאחר תקופה קצרה. בשנת תרפ"ה, בהיותו כבן עשרים ושש, חיבר קונטרס חידושי תורה בשם "שערי תבונה". לימים, נזדמן הקונטרס לידי ה'חזון איש', ומתוך התרשמותו הרבה מכותב הקונטרס, שידך לו את אחותו, והוא אכן נשאה לאשה. בהיותו כבן שלושים וחמש עלה הסטייפלר לארץ ישראל והתיישב בעיר בני ברק, ליד גיסו ב'חזון איש'. כל ימיו החזיק הסטייפלר עצמו כתלמיד של ה'חזון איש', וביטל את דעתו בפניו. בבני ברק שימש הסטייפלר כראש ישיבת "בית יוסף נובהרדוק". ובתוך פרק זמן קצר הוציא לאור את החלק הראשון מחיבורו המפואר הידוע "קהילת יעקב" על רוב מסכתות הש"ס.

רבים באו לחלות פניו ולבקש את ברכתיו, והיה ידוע כמי שברכותיו מתקיימות, צדיק גזר והקב"ה מקיים. מאחר והיה כבד שמיעה, היו מעלים את הבקשות על הכתב ומגישים לו. באחת הפעמים היה זה בחול המועד, כתב אחד האנשים את בקשתו על נייר. התרעם על כך הסטייפלר, כיוון שאסור לכתוב בחול המועד, אך מאחר ולצורך דבר האבד מותר, מוכרח הוא כעת להתפלל לרפואתו השלימה, כדי שיתברר למפרע שאכן היה זה דבר האבד. ואכן זכה האיש ברפואה שלימה.

בליל שבת קודש, כ"ג מנחם אב תשמ"ה (1985) נשבה ארון הקודש, הגאון הקדוש הסטייפלר השיב את נשמתו ליוצרה. רבבות אנשים ליווה ביום ראשון לבית החיים שבבני ברק, שם נקבר בסמוך לגיסו בעל ה'חזון איש'. זיע"א.

הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זיע"א, המכונה 'הסטייפלר', על שם עיירת הולדתו - הורנוסטייפל שבאוקראינה. נולד לאביו רבי חיים פריץ, בשנת תרנ"ט (1988). לאחר פטירת אביו, למד הסטייפלר בישיבת "נובהרדוק" והסתופף בצילו של הגאון רבי יוסף יואל הורוביץ זצ"ל, ה"סבא מנובהרדוק", כבר אז נודע הסטייפלר כיעלוי ומתמיד מיוחד בלימודו.

במלחמת העולם הראשונה, בשנת תרע"ד, נלקח הסטייפלר כמו יהודים רבים, לשרת בצבא הרוסי. הוא נלקח כבח, ולא עלה בידי היהודים לפדותו, ואכן נאלץ לעבור תקופה ארוכה בצבא הרוסי, שם שמר על מצוות התורה ודקדוקיה במסירות נפש. פעם אחת, בליל שבת הגיעה שעת המשמרת של הסטייפלר. בבואו למקום מצא כי השומר שקדם לו, תלה את המעיל ששימש את השומרים על ענף האילן, מה שמנע מהסטייפלר להוריד את המעיל מהאילן בשבת מחשש לעבור על גזרת חז"ל. הסטייפלר לא ידע כיצד יחזיק מעמד במשך לילה שלם. והנה חלפה מחשבה במוחו, והוא החליט בנפשו להימנע מללבוש את המעיל רק למשך כמה רגעים, שהרי ניתן לשרוד את הקור לפרק זמן קצר. וכך, בהחלטה זו המשיך עוד כמה רגעים, ואחר כך עוד כמה רגעים, עד שבחסדי שמים, הצליח לעבור את הלילה כולו בשלום, ללא שנוקק לעבור בשבת אפילו על איסור דרבנן. לאחר תקופה ברח לפולין יחד עם ישיבת נובהרדוק, אלא שגם שם נלקח לצבא הפולני אך השתחרר

מאמר החכם

כל דבר שאדם שואל ומבקש מן השמים, ספק אם תתמלא בקשתו שהרי הכל "בידי שמים". הכל! "הויז מיראת שמים", שאם אדם שואל "יראת שמים", אין כל ספק שבקשתו תתמלא... (אהל תורה)

תוקף עניית אמן

מנחה יקום וילך אל המלך. אך לאחר הפצירו בו שילך תחילה ולאחר מכן יתפלל מנחה, נאות לבקשתם והלך.

בהגיעו אל המלך מיד נשא חן בעיניו, רץ לקראתו, וחיבקו ונשק לו, סבר הרב שבודאי יעלה בידו לבטל את הגזרה. בנתיים הגיע כומר ממדינה מרוחקת, קד והשתחוה לפני המלך והחל נושא נאום ברכה ארוך בלשון המלכות. החסיד שראה שהדברים מתארכים וזמן תפילת מנחה נוקף, פנה לקרן זוית והחל להתפלל מנחה. בהיותו באמצע התפילה, סיים הכומר את ברכתו, קם על רגליו וצויה לכל הנוכחים לענות 'אמן'. כל הנוכחים ענו אחריו, והרב החסיד שהיה באמצע התפילה לא שמע דבר מהנעשה סביבו. שאל הכומר 'הענו כולם אמן?'. ענו כולם 'כן!'. המשיך הכומר ושאל 'האם גם היהודי העומד בקרן זוית, ענה אמן?'. השיבו לו בשלילה. מיד בשומעו זאת תלש הכומר את שערות ראשו ואמר 'וי לי, עת רצון היתה, וברכתי לבטח היתה מתקיימת, וכעת שהיהודי לא ענה 'אמן', אבדה שעת הכושר וברכת המלך לא תקויים...'. שמע המלך ונחרד וקצף על הרב מאד, וצויה להורגו באכזריות ולנתח את גופו לנתחים, ר"ל. וכך עשו, ושלחו את הנתחים בבגדיו לבייתו, ולאחר מכן גרש את כל יהודי העיר. באותה העיר גר חסיד שהיה חברו של הרב הנהרג, והיה יודע את צדקתו וחסידותו של חברו הקדוש. התרעם אותו חסיד כביכול על מידותיו של הבורא, ולא נחה דעתו עד שחשד שמא עשה חברו עבירה בצנעה שעל כך בא לו העונש הזה. והיה אותו חסיד בוכה ומתפלל שיודיעהו מן השמים על איזה חטא נהרג חברו. באחד הימים בעת שהחסיד היה מתבודד בחדרו, נתגלה לו חברו שנהרג והיו פניו מאירות באור יקריות. נחרד החסיד חרדה גדולה. אמר לו הרב 'אל תירא ואל תחת'. אמר לו החסיד 'יודע אני שחסיד גדול היית, על כן תאמר לי על מה נעשה לך ככה, ומה החרי אף הגדול אשר עבר עליך'. השיבו הרב 'דע, כי מימי לא עברתי עברה, אלא שהקב"ה מדקדק עם חסידיו כחוט השערה. פעם אחת ברח בני הקטן על הפת ולא עניתי אמן אחר ברכתו, והארץ לי הקב"ה אפו עד שנזדמן לי מעשה בעמדי לפני מלך בשר ודם שלא ענית 'אמן' על ברכת המלך, ויחר אף המלך מאד. באותה שעה דנו אותי בבית דין של מעלה על שלא עניתי אמן על ברכת בני, ועל כך נענשתי. ואתה ידיד, תספר באזני בןך ובן בןך את המעשה הזה ותזהירם על עניית אמן'. כשסיים הרב את דברו, נעלם ואיננו.

סיים החכם אבוהב את המעשה ואמר לתלמידו רבי מרדכי יפה 'אל תתערם עלי שנידית אותך, כי נתכוונתי שתהיה כפרה לעונך, ואני מוחל לך בתנאי שתדרוש רבבים, ותזהיר תדיר על עניית 'אמן'.

העיר פוזנא המעטירה חיפשה אחר רב גדול המתאים לשבת על כס הרבנות, פרנסי ורבני הקהילה התכנסו יחד, ופה אחד הוחלט לשלוח משלחת אל הגאון רבי מרדכי יפה זצוק"ל, ששמו הטוב יצא לתהילה והגיע למרחוק, כדי להציע לו לבוא ולכהן ברבנות בעירם. הגאון רבי מרדכי יפה בעל ה"לבושים", שעשרת ספריו ששמותיהם פותחים במילה 'לבוש', קיבלם במאור פנים, ואחד מחברי המשלחת התכבד להגיש לרב את כתב הרבנות המהודר מקהילת פוזנא, בו מתנוססים חתימותיהם של כל ראשי הקהל בעיר. רפרף רבי מרדכי בעיניו על כתב הרבנות ונפנה לחברי המשלחת ואמר 'אבקש את סליחתכם, אך לא אוכל להתעטר ברבנות עירכם טרם אסע לאיטליה, כדי ללמוד את חכמת עיבור השנה, מפי חכמי הספרדים הבקיאים בה'. באכזבה קלה, עזבה המשלחת את ביתו של הרב, נכונים להמתין כל תקופה שתדרש, ובלבד לזכות בכהונתו של הרב הנעלה.

שלושה חדשים למד רבי מרדכי יפה אצל החכם רבי יצחק אבוהב זיע"א בונציה את חכמת העיבור. באחד הימים ישב רבי מרדכי יפה בבית מארחו, שקוע היה בלימודו. בנו הקטן של הרב נטל תפוח לידו וברך בקול רך אך צלול ורם. כל הנוכחים ענו 'אמן' לברכתו של היונק, ורק רבי מרדכי שלא שת ליבו לנעשה סביבו, לא ענה 'אמן'. כאשר ראה זאת החכם אבוהב כעס עליו כעס גדול, נזף בו ונידוהו. שלושים יום היה בעל ה"לבושים" אבל וחפוי ראש ונהג בעצמו נידוי, ולאחריהם בא לבקש מהחכם אבוהב סליחה ומחילה, אלא שהחכם מאן לסלוח לו. התחנן לפניו בעל ה"לבושים", 'מחל לי רבנו, ואנא הודיעני מה חטאי ומה פשעי'. אמר לו החכם אבוהב 'דע בני, כי אהבתך אהבה רבה יותר מאהבת אב לבנו. אלא שבשעה שלא ענית 'אמן' על ברכת הילד התחייבת מיתה. וכעת מתרצה אני למחול לך בתנאי שבכל מקום ובכל קהילה בה תדרוך כף רגלך, תדרוש רבבים ותודיע להם את גודל החטא והפגם של מי שאינו עונה 'אמן' על ברכה ששומע מישראל, וגם תצוה לבניך ובני בןך שיספרו את המעשה הגדול והנורא שאספר לך.

וכך היה המעשה, בעיר ספניא קודם גרוש ספרד, היתה קהילה יהודית גדולה, בראשה עמד אב בית דין חסיד עניו וירא שמים שהיה אהוב על המלך, והצליח בחכמתו להפיס את דעתו של המלך ולהניאו מלבצע את גורת הגרוש. שהיתה עולה לפרקים על יהודי העיר. פעם כעס המלך על היהודים והורה לגרשם מארצו. באו בני הקהילה אל רבם לבקשו שילך למלך וימליץ בעדם לבטל את הגזירה. אלא שאותו זמן היה עת מנחה. השיב להם הרב כי מיד לאחר שיתפלל

יערות גשם

לגובה של 600 מטר, צמיחת הענפים הצדדים מתחילה בעצים אלו בגובה רב סמוך לצמרות העצים, וכך נוצרת חופה ירוקה שטופת שמש של צמרות עצים המשתרגים אלו באלו, ויוצרים מבנה סבוך של צמחיה עניפה. אזור זה מיוחד במינו, דומה כי החיים בו נפרדים מהיער הצומח תחתיו, בעלי חיים מסויימים מבכרים להשאר על צמרות העצים ולא יורדים לתוך היער פנימה, והם ניזונים משפע של עלים, פירות, צוף הפרחים וקליפות עץ. מספר העופות המקננים על חופת יער הגשם הוא עצום.

במפלסים הנמוכים יותר בהם הצמחיה נמוכה יותר בהדרגה, חודר מעט מאור השמש. ככל שיורדים לכיוון הקרקע, חדירת קרני השמש יורדת עד כדי אחוז אחד בלבד בקרקעית, ומאחר שאין הרבה צמחים הגדלים בתנאים כאלו, קרקעית היער האפלולית דלה מאד בצמחיה. פנים יער הגשם הוא כחממת ענק, הטמפרטורה האחידה הקיימת לאורך כל עונות השנה מאפשרת את קיומם של הייצורים החיים בו, הניזונים משפע הפירות והזמן העשיר הקיים בו. תופעה מפליאה ביותר היא הצמחים המטפסים החפצים להגיע אל האור, ויכולים לטפס על לגובה של 80 מטר ויותר. צמחים אלו משתרגים בין מפלסי היער ועולים ממפלס למפלס עד להגיעם לצמרות הגבוהות, כשהם מעבירים מים ומינרלים באופן פלאי, משורשי העץ התחובים בקרקע ועד לנצרים הגבוהים. אכן, "יער צומח עצים" (קהלת ב, ו).

"ונתתי מטרי ארצכם בעתו" (יא, ד), ארץ ישראל התייחדה בכך ש"עיני ה' אלהיהך בה מרשית השנה ועד אחרית שנה" לפי מעשי בני ישראל הקב"ה משפיע עליהם גשם. דרשו חז"ל (ספרי עקב ט) היו ישראל רשעים בראש השנה ונגזרו עליהם גשמים מועטים, וחזרו בהם. להוסיף עליהם אי אפשר, שכבר נגזרה גזירה, אלא הקב"ה מורידן בזמנם על הארץ בשעה שהיא צריכה להם. (תענית ב, ד).

ישנם מקומות בעולם שבהם יורד גשם בכל יום באופן תמידי, מקומות אלו נקראים יערות גשם, והם מאופיינים לרוב במוזג אויר טרופי ובנהרות ונחלים בסביבתם. הטמפרטורה החמה והשמש הטרופית, מאדים במהירות את הגשמים שירדו על הצמחיה העצומה, עיבוי הלחות בעננים שמעל היערות מתהווה במהירות וגורם לגשם לרדת שוב תוך פרק זמן קצר, וחוזר חלילה ללא הפסקה.

יערות הגשם משתרעים על שטחים נרחבים בקו המשווה של כדור הארץ באזורים חמים ולחים, ומהווים ריאה ירוקה לעולם. שפע הגשם, הלחות והטמפרטורות הגבוהות, מהווים מצע מתאים להתפתחות צמחיה ירוקת-עד העשירה ביותר בעולם. מבנה יער הגשם מחולק למספר מפלסים, ומדהים בריבוי של מאות אלפי יצורים ובעלי חיים שונים ושפע עצום של צמחים שונים. המפלס העליון של היער מורכב מצמרות העצים הגבוהים המטפסים עד

08.852.0.852 אקאב